СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

[ОФІЦІ]ЯЛЬНИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 106. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 8. мая, 1926. VOL. XXXIV. No. 106. Jersey City, N. J., Saturday, May 8. 1926. THREE CENTS

КОНҐРЕС ДЕБАТУЄ НАД ФАРМЕРСЬКОЮ ДОПОМОГОЮ

ВАШИНҐТОН, 6. мая. — Вже другий день конґрес дебатує над питанням, яку допомогу дати фармерам.

Покищо найбільше голосів заявлялося за проектом Гоґена, але президент Кулидж та його приятелі в конґресі стоять твердо проти проекту.

Представники фармерських організацій із західних стейтів, які приїхали тепер до столиці, щоби добиватися ухвалення відповідного закона на допомогу фармерам, теж заявилися за проектом Гоґена. Вони кажуть теж, що головним питанням президіяльних виборів у 1928. році буде не проґибіція, але справа допомоги фармерам.

НІМЦІ ПРЕДКЛАДАЮТЬ ПЛЯН ПОЛАГОДЖЕННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРЕТЕНСІЙ.

ВАШИНҐТОН, 6. мая. — Дві німецькі фірми з Америки предложили американському конґресови плян полагодження претенсій американських горожан до німецького уряду з приводу війни.

Після сього пляну, сі дві фірми заплатять урядови 400,000 долярів на заплачення процентів від претенсій Американців до німецького уряду, а американський уряд за те визволить зі свого заряду маетки німецьких горожан, які він і досі ще держить у своїм заряді, а яких вартість має виносити коло 2 міліони долярів.

ЗНОВА „НАЙБІЛЬШИЙ" ПОХІД ЗА ПРОҐИБІЦІЄЮ.

НЮ ЙОРК, 6. мая. — Федеральна прокураторія знова почала нині похід проти каварень, реставрацій і клюбів, що продають алькоголічні напитки. Замкнено за один день 50 таких льокалів. Прокуратор хвалиться, що се найбільша його виправа за проґибіцією. Підчас сього походу перший раз в історії проґибіції в сьому місті проґибіційні аґенти мали при собі готові варанти на ревізії мешкань та арешти осіб, які виповняли під дверми льокалів, де сподівалися найти горівку.

СУД НАД РАДІОВИМ ВЛОМНИКОМ.

НЮ ЙОРК, 6. мая. — Нині скінчився в місцевім стейтовім суді процес проти Павла Е. Гиатона, котрого прокураторія обжаловувала, що він займався викраданнєм радіових машин з богацьких домів та що при нагоді одного такого рабунку вбив полісмена. Судді присяжні признали обжалованого винуватим убийства першого степення, за яке його тепер жде кара смерти.

БУВШИЙ НАЧАЛЬНИК ПОЛІЦІЇ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА СПРОНЕВІРЕННЄ.

МІЯМІ, Флорида, 6. мая. — Присяжні судді стейтового суду признали нині Джана Двайера, бувшого інспектора нюйорської поліції, винуватим спроневірення чужих гроший.

ВИБУХ У КОПАЛЬНИ.

ПОТСВИЛ, ПА., 6. мая. — В копальни вугля Савт Пен вибух підземний ґаз. Вибух убив 5 майнерів, межи ними Б. Трицка, та покалічив тяжко 4 других. Причиною вибуху мав бути вистріл динаміту в копальняній коморі, наповненій ґазом.

ПОБОЮЮТЬСЯ ПЕРЕНЕСЕННЯ АНҐЛІЙСЬКОГО СТРАЙКУ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 6. мая. — Чи анґлійський ґенеральний страйк перекинеться й до Америки, буде можна пізнати завтра, коли звідси буде виїзджати до ріжних портів світа 6 анґлійських кораблів. Корабельні підприємства думають, що моряки будуть пробувати покидати працю, згідно зі страйковим зазивом.

ЧИ ДАВ КОЛИ НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИКІВ?

НЮ ЙОРК, 6. мая. — Римо-католицький кардинал і архиєпископ Ню Йорку Гейез вислав до жидівського комітету, що збирає жертви на допомогу Жидам у східній Европі, чек на 250 долярів.

СУД ПРИЗНАЄ СТРАЙКАРАМ ПРАВО ПИКЕТУВАТИ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 6. мая. — Стейтовий суд розглядав нині питаннє законности пикетовання та признав, що страйкарі мають право пикетувати фабрики, котрої робітники страйкують, але не мають права пикетувати в такім числі, щоби застрашувати самим своїм числом тих робітників, які хочуть працювати.

ПРОПОВІДНИК ПРОКЛИНАЄ „ДЖЕЗ".

НЮ ЙОРК, 6. мая. — Підчас своєї промови перед музичним форум Американської Ліґи Професійних Жінок відомий фундаменталістичний проповідник др. Джан Ровч Стрейтон назвав американську музику „джез" заходами чорта. На його думку, того рода музика побуджує людий до загального бунту проти влади й встановленого порядку. Якби він мав владу, — говорив пастор, — він заборонивби законом сю музику й замкнув до арешту всіх музикантів, що її ґрають.

Пані Альварес, котра промовляла проти проповідника, говорила, що вона жие в Ню Йорку лишень тому, бо там добре ґрають „джез". Вона впевняла д-ра Стрейтона, котрий називав „джез" ділом чорта, що вона навіть на своїм похороні скаже собі заґрати кусок „джез". Після неї, „джез" не діло чорта, в якого вона не вірить, але вислів новочасного життя.

НА ВЕЛИКОДНУ ПИСАНКУ

жде Рідна Школа в краю і кличе: „Велика Українська Громадо! В свято Відродження природи не забудь Народе про своє Відродженне, не забудь про Рідну Школу".

Не забуваймо і на інвалідів, що потерпіли за українську справу і на політичних вязнів, що терплять далі і мучаться в польських тюрмах.

Всім їм вишлім Великодну Писанку, а свої жертви посилаймо через:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ПРОСЯТЬ ЖЕРТВ НА БОРОТЬБУ З РАКОМ.

НЮ ЙОРК, 6. мая. — Американське Товариство Для Боротьби з Раком почало нині по всій Америці кампанію за зібраннєм 1 міліона долярів на боротьбу зі сею небезпечною недугою, яка в Америці пожирає що раз більше жертв.

ВИСТУП УКРАЇНСЬКИХ АРТИСТІВ НА РАДІО.

Сеї неділі (9 мая), в 5-тій годині зполудня, на радіо-музичній стації в Нюарку, Н. Дж., WGCP (252 Meters) виступатимуть отсі українські артисти: Леся і Люба Гаврилів з Перт Амбою і Осип Д. Стеткевич з Джерзи Сити. Люба Гаврилів ґрати-ме на фортепяні „Джипси Рондо" Гайдна, а відтак разом зі старшою від себе сестрою Лесею фортепяновий дует „Спеніш Денс" Мошковського. Осип Д. Стеткевич відограє скрипкове сольо „Сонґс Май Мотер Тот Мі" (Пісні, яких навчила мене моя мати) Двожака-Крайслера.

Слідуючого вівтірка (11. с. м.), в 7-мій годині ввечері на тій самій стації Віра Стеткевич з Джерзи Сити ґрати-ме два фортепянові соля: „Українську фантазію" Зентарського і „Концерт-Етюд" Макдавела. Її брат Осип Д. Стеткевич відограє скрипкове сольо: „Соната" Цезара Франка.

ПАВЛО БОНКУР У ПОЛЬЩІ.

Павло Бонкур, делеґат Франції до Ліґи Народів приїхав до Варшави. Поляки витають його дуже врочисто. Його приїзд стоїть у звязку зі стараннями Польщі, щоби Ліґа Народів обняла над Польщею певного рода кураталю.

Польща нігде не може дістати грошевої позички. Заграничні капіталісти грошей до Польщі зичити не хочуть, бо кажуть, що з такою господаркою Польща далеко не заїде. Одинока надія Польщі — це одержання позички при помочі Ліґи. Бонкур приїхав, щоби роздивитися у політиці Польщі, приїде він й до Львова. Він інтересується спеціяльно політикою Польщі супроти національних меншостей.

СКАЖЕНІ ВОВКИ.

В другій половині січня ц. р. в лісі коло с. Бущі, Будеражської ґм., Здолбунівського пов., на лісного сторожа Михайла Лазарчука напав вовк, як після виявилося, скажений, який покусав Лазарчукові голову й груди. В який спосіб довідалися, що вовк скажений — не відомо. Лазарчук подався до Львова, але його відправили назад через те, що від скаженини тепер лікують в місцевих лікарнях. Повернувшись до дому, він почав ходити до амбуляторії в Мізочі, де зробили йому 18 уколів, але вони йому нічого не помогли, бо через 3 тижні Лазурчук сказився й помер. В той самий день і час тойже вовк напав на полі селянина с. Півчі К. Зелінського, котрого також сильно покусав. Але останній не звернувся до лікаря, а вдався до якогось ворожбита в с. Нараїві, який теж нічого не допоміг, бо Зелінський через тиждень сказився і вмер, покалічивши свою родину з 8 душ. Родина його ходить тепер на уколи до лікарні в Мізочі, але які наслідки того лікування будуть — невідомо. Як нас інформують, в тому районі (Мізоцькій і Будеражській ґмінах на Здолбунівщині) вовків расплодилось чимало, бо люди бачили вже кілька і в ріжних місцях, а охоронити людей від цеї небезпеки нема кому. Що там вовки, коли вся увага звернута на „небезпечних вивротовцуф"!

КРЕСОВИЙ СТАРОСТА ФАЛЬШІВНИКОМ ПАШПОРТІВ.

Варшавська поліція викрила нелеґальне бюро для виготовлювання фальшивих пашпортів та инших подорожних документів. На чолі цего бюра та його основателем був бувший волинський староста К. Одоляніцкі. В звязи з цею справою арештовано 9 осіб.

Завдяки помислови підприємчивого старости чимало людей змогло виїхати за кордон — головно до Америки та Франції, тим більше, що п. Одоляніцкі вдоволявся меншою сумою від цеї, яку треба заплатити за леґальний пашпорт.

ДЕМОНСТРАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ У ЛЬВОВІ.

В суботу, 10. квітня, біля 10 год. передполуднем почали гуртуватися біля львівського маґістрату безробітні, число яких зросло небавом до кількох соток. З товпи почали падати оклики, в яких домагалися безробітні праці та хліба. У відповідь на це, прибули відділи пішої та кінної поліції. Тимчасом, товпа безробітних рішила перейти перед будинок воєвідства, щоби там вислати до воєводи делеґацію. Поліція загородила безробітним дорогу. Тоді гуртки безробітних кинулися вздовж вулиці Домініканської, бажаючи цією дорогою дістатися під воєвідство. Біля „Ґубернаторських Валів" візвала поліція демонстрантів розійтися. Рівночасно поліційні відділи, які осталися в Ринку, натиснули на товпу демонстрантів ззаду. Окружена звідусіль товпа зареаґувала окликами протесту. Тоді поліція припустила шаржу та зіпхала усіх безробітних на невеличку площу в Ринку, де від улиці Краківської та Трибунальської натиснув знову на товпу ком. Стрийковскі з шаблею в руці. Побита шаблями — польські газети впевняють, що тільки плазами шабель — товпа почала кидати на поліцію буряками, яких було доволі під цю пору на Ринку на страґанах. Наступили масові арештування. Одна жінка з пошарпаним одінням, простоволоса — даремно змагалася видістатися зпоза місця, в якому поліція ловила демонстрантів. Її і більш як 20 осіб арештовано. Коло 1-ої години панував уже в Ринку спокій.

ЗАСУД В КРАКІВСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

По 12 днях судової розправи в справі грошевих спроневірень в державній контрольній палаті в Кракові, суд признав обох обжалованих винними спроневірення публичного гроша. Бувшого предсідника цеї палати засуджено на 6 місяців тюрми а Рандкового — на 1 рік тяжкої вязниці. Оборона застерігла собі 3 дні до надумання щодо відклику.

ЧИМ ДАЛІ ТИМ БІЛЬШЕ РОЗЯРЕННЄ В АНҐЛІЇ

НЕМА ВИГЛЯДІВ НА СКОРИЙ КОНЕЦЬ СТРАЙКУ. — РОБІТНИКИ І ПРАВИТЕЛЬСТВО СТОЯТЬ НЕПОХИТНО ПРИ СВОЇМ.

ЛОНДОН, 7. мая. — Вже й знаку нема з гумору і усьміхів, які можна було завважити першого дня страйку. Ціле населенне живе під тим вражіннєм, що готово прийти до сильних потрясень. Заворушення і напади на боси, візників і залізниці зростають.

Велика Британія знайшлася на военній стопі. Бо хоч не гудять ще гармати, але вони стоять на поготівлю. Всі важнійші місця обсаджені війском і машиновими крісами. Містом переїзджають танки. Мотори на босах обведені кільчастим дротом. Кромі того при кождім візнику сидить озброєний полісмен.

На разі населеннє заосмотрене в средства поживи. Побоюються одначе, що страйк огорне ще й ту галузь, а далі телефон і телеґраф.

Корабельні робітники вийшли рівнож на страйк. Заморська плавба відбувається тільки при допомозі добровольців.

Армія держить себе в порядку і виконує прикази.

Правительственний орґан заявляє, що правительство не відновить переговорів що до вуглевої контроверзи так довго, доки робітники не залишуть страйку.

Робітнича ґазета звалює всю вину за страйк на правительство.

Обі сторони готуються до довгої боротьби.

ВІЙНА В АФРИЦІ БУДЕ ТРЕВАТИ ДАЛІ.

УДИДА, 6. мая. — Мирові переговори Французів і Еспанців з Рифами розбилися. Абд-ель-Крім не згодився випустити вже тепер французьких і еспанських полонених і на тім конференція урвалася.

Делеґати Абд-ель-Кріма відїхали, а Французи та Еспанці приступають до нової офензиви, яка на їх думку змусить Рифів в короткім часі приняти услівя і відновити мирові переговори.

Военні операції одначе мусять бути на разі відложені на кілька днів, бо падають сильні дощі.

НОРҐЕ В ДОРОЗІ ДО КІНҐС-БЕЙ.

ВАДЗО, Норвеґія, 6. мая. — Відбута дорога з Ленінграду до Вадзо переконала всіх учасників евентуального лету понад північний біґун, що Норґе видержить ту пробу і подорож відбуде.

Звідси відїде Норґе до Кінґс-Бей, де жде на него Амундсен. Кінґс-Бей це послідна стація перед летом через північний біґун до Аляски.

ЩЕ ОДНА ЕКСПЕДИЦІЯ ДО ПІВНІЧНОГО БІҐУНА.

КІНҐС-БЕЙ, Шпіцберґен, 6. мая. — Члени полярної експедиції Бирда роблять остаточні приготовання перед виїздом до північного біґуна.

НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ НЕ ХОЧЕ ВИВЛАСНЮВАТИ ГОГЕНЦОЛЕРНІВ.

БЕРЛІН, 6. мая. — Парлямент відкинув сегодня 242 голосами проти 236 законопроєкт, який внесли соціялісти і комуністи, домагаючися ним вивласнення Гогенцолернів зі всіх їх дібр.

Ціла справа буде тепер вирішена дорогою всенародного голосовання. До вивласнення треба буде 20,000,000 голосів.

Підчас парляментарної дебати соціялістичний лідер Шайдеман закидував кайзерови зраду, а цісарський двір назвав домом корупції, обману і песячого лякейства.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ЗАКЛЮЧИТИ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР З АМЕРИКОЮ.

ПАРИЖ, 6. мая. — Честер Джонес, американський торговельний аташе в Франції прибуде до Вашинґтону, щоби переговорити з французькою амбасадою детайлі торговельного договору Франції з Америкою. Буде це перший того рода договір від часу вибуху світової війни.

Буде ходити тут головно о злагодженне високого цла, яке наложили Французи на американські товари.

Франція знова буде домагатися знижки цла від текстильних товарів і перфум, які вона висилає в великій скількости до Америки.

БЕЛЬҐІЯ ХОЧЕ ПОСТАВИТИ СВОЮ ВАЛЮТУ НА ЗОЛОТУ СТОПУ.

БРУКСЕЛЯ, 6. мая. — Правительство поробило заходи, щоби одержати пожичку на $150,000,000, які потребує на забезпеченнє курсу своєї валюти.

Все те може статися тільки тоді, якщо анґлійські і американські банкирі згодяться дати ту пожичку, що до якої вже ведуться пертрактації.

ІТАЛІЯ В КИШЕНІ АМЕРИКАНСЬКИХ БАНКИРІВ.

РИМ, 6. мая. — По заключенню італійсько-американського договору що до сплати довгів, одержала Італія з Америки нові позички на суму $100,000,000.

Недавно одержав позичку Ватикан, а в послідних днях одержало місто Рим $5,000,000 на будівельні цілі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕПОВОДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ УРЯДОВОЇ БРЕХНІ

Варшавська стрілянина з приводу робітничого свята першого мая одним замахом відкрила американській пресі страшний нутрішний стан польської держави. Вражінне було так могуче, що польські дипльомати й брехуни сейчас поспішилися затерти вражіння. На американських кореспондентів у Польщі зроблено відповідний натиск, після рецепти, яку придумав італійський диктатор Мусоліні. Зараз на другий день американські кореспонденти писали з Варшави та других міст Польщі вспокоюючі кореспонденції. Мовляв, Польща йде невпинною твердою ногою до кращої будуччини. Мовляв, вона поправляєся не кождого дня, але кождої мінути. І таке инче.

Може дехто й повірив би в сі гимни похвали, якби не то, що в них було богато похвал кореспондентів для самих себе. Ті самі кореспонденти, що 1. мая писали про душну атмосферу в Польщі, дня 2. мая заручували своїм читачам, що вони сю атмосферу прослідили, та щиро переконалися, що атмосфера зовсім не душна, що там що раз лекше дихати. Кореспонденти, видно, чули, що такому писанню читач богато віри не дасть, і тому вони чули себе примушеними підмащувати своє писанне захвалюваннєм себе самих. Та власне се підмащуванне місто справу поправити, ще більше підорвало довіря читачів.

Чути се мусіли самі редакції, або може американські читачі дали сим ґазетам до зрозуміння, як вони дивляться на такі викрутаси кореспондентів. І зараз в слідуючих днях на редакційних стовпцях показалися ще новійші пояснювання фактів, які вже й мали на цілі заглаїти скандал та зробити так, щоби й вовк був ситий, і коза ціла. Приміром, нюйорський денник Таймс приніс редакційну статтю про польські скарбові клопоти. Хоча стаття на верха й має на цілі потвердити вспокоюючі кореспонденції своїх варшавських кореспондентів, та представити Польщу за державу зі здоровим серцем, та мимо сього в статті прорвалися деякі факти, які на читача мусять зробити вражінне зовсім не таке, як сего хоче ґазета. Пишеться там межи инчим такі вартісні факти, що Польща має державних приходів чотири пяті части того, що має Чехословаччина, яка від Польщі має населення два рази менче; що в 1924. році з державних приходів Польщі 40 процентів пішло на військові цілі; що державних урядників є за богато та що вони нічого не варта; наконець, що урядництво сильно скорумповане, як се видно з того, що зелізничий заряд програв недавно на біржевих спекуляціях державними грішми 30 міліонів долярів.

Читаючи такі факти, читач мусить пропустити мовчки упевнення ґазети про знаменитий стан Польщі і мусить самий себе спитати: Чи може така держава робити своє населеннє щасливим? І як довго вона може проіснувати?

ЗА ЩО ВЕДЕТЬСЯ БОРОТЬБА В АНҐЛІЇ

Очі цілого світа звернені на ті події, які розвиваються тепер в Анґлії. Вуглевий страйк потягнув там за собою міліони робітників та припинив цілу індустрію. Кождий день страйку коштує державу десятки міліонів долярів втраченого гроша. Спокій загрожений і ніхто не знає, що може принести слідуючий день.

Страйк ввійшов в дуже напружену фазу, бо станули проти себе не тільки робітники і вуглеві барони, бо анґлійське правительство виступило рівнож проти страйку, вважаючи його визовом, киненим конституції і парляментови.

Нема сумніву, що робітники мають рацію, коли домагаються усталення певної мінімальної платні, рівної для всіх копалень і точно означеного часу праці. Але й властителі мають слушність, коли заявляють, що в деяких місцевостях добуття вугля не дозволяє платити їм навіть такої платні, бо тоді ті копальні не оплачувалися би і їх треба би замкнути.

Вихід з того положення був би в такім случаю тільки такий, щоби держава давала субсидії тим копальням, які не можуть платити мінімальної платні і в той спосіб задоволила слушні домагання майнерів і власників. Так і держава була змушена поступити. Та це було знова кривдою для других, які своїми податками мусили оплачувати субсидії для одної галузи промислу. Правительство могло вжити цего способу в часі переходовім, щоби виминути катастрофу, яка грозила попереднього року, але не могло узнати його як остаточну полагоду конфлікту. Тому виповіло тепер виплату дальших субсидій і шукало иншої розвязки. Серед того шукання вибухнув страйк.

Не можна відмовити правительству доброї волі. Воно старалося помирити майнерів з власниками, бо таке помиренне лежало в його інтересі. Але його змагання були безуспішні, бо обі сторони не подавалися. Сентимент перед страйком був такий, що якраз уряд в послідній мінуті подасться і згодиться далі платити субсидії і тим відложить справу. Колиж уряд відмовився проти сподівань від дальших субсидій, юнія проголосила генеральний страйк.

Як бачимо з того, анґлійський страйк дуже складна справа: Виступає тут тепер по одній стороні зорганізоване робітництво, а по другій уряд. Це комплікує справу до тої міри, що ніхто не годен предбачити розмірів того страйку і його вислідів, який буде залежати від того на чий бік перехилиться симпатія загалу, а далі від метод та практик, яких будуть в тій боротьбі вживати обі сторони.

Так як справа тепер представляється, страйк той вуглевої квестії не розвяже. Бо розвязати можна її тільки дорогою націоналізації вугольного промислу. Коли цілий промисл опиниться в руках держави, вона зможе легко виповнити домаганне робітників що до усталення мінімальної плати. І не потерпить на тім ніякої шкоди, бо одні майни будуть приносити більшу користь, а другі меншу. Зиски з одних вирівнають страти з других.

Так і розвяжеться остаточно вуглева кріза в Анґлії. Та заки до цего прийде, готова Анґлія пережити такі хвилі, які можуть потрясти основами самої держави.

ВІДГУКИ ДНЯ

І НАЩО ТАКЕ КАЗАТИ...

Ріжні большевицькі аґенти поза кордоном совдепії з скіри лізуть та кричать про силу й авторітет большевицької партії з совдепії. Всі їхні партійні агітатори та ґазети-рептилії пишуть про всенародність, про авторітет і силу комуністичної партії по місцевостях.

Коли чуєш слова большевицьких „ораторів" скрізь по закутках в ріжних „контр-революційних та буржуазних" країнах, які, до речі сказати, ті „глашителі" комуністичного раю нізащо не хотять покинути, аби поїхати будувати комуністичне царство злиднів та всенародного безправства, то дивуєшся, як може язик людський так безсоромно неправду говорити.

Навіть уже самі непогрішимі комуністичні пани у своїх ґазетах-простиралах виписують те, що ми тут давно говоримо, як „контр-революційну, буржуазну вигадку" — так пишуть у своїх рептильках-ґазетах позакордонні строкогони-письмаки.

Що ж ви думали. Велика комуністична риба-птиця, сам таваріщ Ярославський, на засіданню центрального комітету партії большевиків, звичайно у Москві, в своєму докладі про перевірку сельських осередків комуністичної партії, договорився до справжньої контр-революції.

І що собі там думає „Господи Помяни Усопших", що не угробило тав. Ярославського за такі слова: „селяне по своєму, звичайно по селянському, боліли за партію, вони не то, що байдуже ставляться до партії, вони болють за нестатки сільської партійної організації; **вони хотілиб мати в себе партію,** що справді проводить партійну лінію, не перекручує її, **не чинить злочинів в імя партії"?**

Так „не чинить злочинів в імя партії"! Добре сказано! Партія большевицька то партія безконтрольної влади державної, а тому й злочини ті робиться не в імя партії, але в імя влади.

Ось вам і „народня влада"! Ну й нащо таке казати, товаришу Ярославський? Це ж псує „бизнес" вашим вірнопідданим посіпакам поза межами вашого раю.

Шукають ще „кращих елементів"!

Кричать, верещать скрізь комуністичні аґенти, що партія їх росте, набуває все більшого та більшого авторітету, а тут той самий тов. Ярославський (ну тай кепський же він чоловік, що так підводить під дурного хату своїх „таваріщей" — примітка складача) каже, що звязок партійних сельських осередків з селянством занадто кволий. До партії здебільшого вступають службовці.

Спробуй бути комуністичним службовцем і не вступити до партії!

Робота коло притягання кращих елементів селянства до партії іде досить туго.

Що то воно за „кращі елементи селянства" на большевицькому жарґоні? Колись тими елементами були конокради, злодії, піяки і взагалі сельська голота з яких формувалися комітети „комиків", чи по комуністичному: бідноти, незаможників. Але тепер тих „комиків" розігнала сама партія, та почала шукати инших, „кращих елементів". Чи не думають вони тут часом про селян з церковних братств? Може бути й таке. Бо чи не підставляв в 1920 році в Ризі сам Йофе, голова большевицької делеґації та ще з ним бувші инші члени комуністичної делеґації свої „головешки-головоньки під кропило свяченої води на похоронах ґенерала Поліванова, члена большевицької мирової делеґації в Ризі, що тоді там помер?

Поживемо, побачимо. А поки не знаємо, що то воно за ліпший елемент селянства на сучасному жарґоні комуністичних владик.

Склад партії по селах.

Склад сельських партійних осередків тепер такий:

Працюють у сельському господарстві 22%; сполучають сільське господарство з иншою працею 9%; решта, 69%, в сельському господарстві не працює. То ж то й є ті ріжні службовці. Себто селянством правлять і по місцевостях ріжні урядники партії.

Зате політична свідомість цих проводарів комунізму в селі такаж сама, як у канібалів чи у готентотів.

В партійних осередках є 24% таких членів партії, що зовсім не знають нічого про партію, себто, так розуміють комунізм і розбираються в потребах села, як баран в аптиці.

Зате тих, що розуміються на партії „як вовк на звіздах" (бо вовк по звіздах знає, чи скоро буде світати) себ то: „мало розуміють політичні питання" — каже Ярославський — є 28%. Таких що „засвоїли організаційне будівництво партії", значить: добре знають, що треба „малчать і не разсуждать", а робити те, що наказують партійні чиновники, нараховують 28%. Таких, що не читали партійного статуту й що взагалі нічого не читали про партію, є 17%. Нарешті „все знаючих", що розуміють політичні питання „умудрьонних і просвєщонних комуністичними істінамі", нараховується в комуністичній партії по селах аж 3%.

Це значить, що на яку добру сотку тисяч селян припадає один, що хоч трохи уявляє собі, що то таке за комуністична партія.

Дійсно, збудована влада комуністів в селі на свідомости мас!

„Деякі партійці на питання, що таке статут, відповідали, що це щось ніби „Капітал Маркса", а инші казали, що це ніби квиток професійного союза. **Бувало й таке, коли змішували статут партії з біблією"!**

І нащо таке говорити, товаришу Ярославський? Тут він, бігме, нам товариш, бо ми завжди це говоримо, а тутешні комуністи кажуть, що брешемо! Це ж шкодить тут вашим підхлібникам!

Не можна своїх вірних слуг так підводити під монастир. Не гаразд!

От тобі й маєш.

Росписували по своїх ґазетах та скрізь, де треба й не треба, роспотякували большевики про те, що українська політична еміґрація вже давно померла і згнила за кордоном. Аж ось на тобі! Сам московський ґенерал-ґубернатор на Україні Чубар на останньому зїзді „маладцов комсомолят" (комітетів союзу комуністичної молоді) заговорив про те, що „в своїй буденній праці ви не уявляєте собі, товариші, що поруч з радянським урядом робітників і селян є закордоном ще другий уряд УНР. Симона Петлюри — уряд без теріторії, без людей".

Коли так, то здавалось нащо про нього і згадувати: хай собі на здоровлячко йому урядує. Адже над комсомолятами він напевно влади не має?

Але ось що турбує ґенерал-ґубернатора Чубаря: „є у нас ще й досі люди, що схиляються до петлюрівщини, прихильники дрібно-буржуазного устрою, що провадять підпільну роботу".

Гадаємо, що останнього не потреба, бо й самі большевики насаджують не тільки дрібно-буржуазний, але й капіталістичний устрій.

Та й сам Чубар це добре знає і очевидно сказав це лише для „красного слова". Непокоїть же сон цього високого московського вельможі те, що й досі є чимало української інтеліґенції (шкода, що раніще не перестріляли— примітка складача). Непокоїть той сон, що є богато діячів у українському суспільстві, кооперації, тощо, які вважають, що шлях відбудови українського господарства, шлях забезпечення всіх вимог трудящих українських мас, йде через спілку з сучасною европейською культурою, себто тільки через спілку УССР. з західно-европейськими державами.

Чубар признає, що про це не тільки „еміґрація висловлюється отверто, але де-хто на терені України теж так гадає, але не висловлюється отверто". Чогож самі большевики пруться зі своїми ріжними жебраннями то по гроші, то по кредити, то про визнання, до Европи-ж, а не кудись до Азії чи Африки? Очевидно, Европа стала таким чинником, що й большевицьким самодурам без неї не обійтися.

Закликає Чубар комсомолят до вивчення історії національних рухів на Україні. Наша порада цього не робити, бо дуже небезпечно це й для самого Чубаря, бо там знайдеться досить таких же зрадників свого народа, з якими нарід розправився дуже жорстоко!

З УКРАНСЬКОГО ЗАКАРПАТТЯ.

За назву нашого народу. — Бояться національної свідомости!

Ужгород, 21. березня.

Недавно тому один з провідників комуністичного руху на Закарпатті, редактор „Карпатської Правди" Іван Мондок, заявив на великих зборах у Сваливій, що закарпатські Українці (так і сказав) почуваються не тільки до національної єдности з Галичанами і Придніпрянцями, але й змагати муть усіми силами до зєдинення всіх українських племен і земель в одній українській державі. Промова викликала помітне вражіння на слухачів, її принято ентузіястично. Комуністична партія Закарпаття, яка у нас істнує леґально, проводить цю свою думку послідовно в життя, поширюючи попри соціяльну також національну свідомість в масах закарпатського селянства й робітництва, як при помочі свого органу, так і на численних своїх вічах і зборах. Комуністичні посли із Закарпаття означили свою національність перші як українську — в противенстві до всіх инших Русинів чи Руснаків.

Після цієї промови Мондока, що була до певної міри деклярацією тутешних комуністів у національній справі, на Закарпатті закипіло. Заворушилася особливо чеська влада, настрашена заявою про національно-державну єдність українського народу від Попраду й Тиси до Кавказу. Деж там! Щоб отой забитий, затурканий закарпатський селянин, такий приступний для всяких експериментів чеських носіїв культури, та міг думати про обеднання в одну державу зі своїми закарпатськими братами, отими зненавидженими Українцями! Таж на щось робляться у нас заходи, щоб витворити з нас ще один нарід „русяцький" чи „русинський", до чого несвідомо прикладають руку й такі автохтони, як от посол Куртяк і ин.

Зашуміло після тої комуністичної заяви і в тутешній пресі. В чеських ґазетках, що тут виходять, завелася ціла полеміка про назву нашого народу на Закарпатті, про його відношення до инших Славян і т. д. Які тут тільки „фільольоґи" не забирають голосу! І чого не виписують! Розуміється, відбирають нам право називатися Українцями, бо цеж не в їх інтересі, і пишуть, що закарпатські Українці (Русини) це ніби частина якогось славянського народу, ще перед потопового і т. п., одначе без означеної назви. Українці — це „вандраки", що втекли перед Поляками й большевиками сюди — тільки всього.

Так характеризують тут нас чеські „вандраки", що налізли на нашу землю і розпоряджаються як у себе дома. Не поможуть їм ні їх ґазетки, ні деякі місцеві автохтони; що радіб вимести звідси всякий слід українства. Українська національна ідея іде і тут нестримно до перемоги.

С.

(„Діло").

МУЗЕЙ ТАРНАВСЬКОГО В ЧЕРНИГОВІ.

Знаменитий Музей Тарнавського в Чернигові, де зібрано найбільше наших історичних памяток, підчас горожанської війни в 1919 році зазнав поважних втрат. На нього зробила наскок якась банда „повстаців", звязала сторожа і забрала історичні булави, військові перначі, оздоблені дорогими камінням, і инші цінні історичні памятки. Заходами карного розшуку була знайдена тільки одна знівечена булава.

Музей Тарнавського став основою Чернигівського Державного Музею. Крім старих збірок і колекцій музей поповнився тепер новими збірками й архівами.

В цьому Музею зберігаються найціннійші гамятки і збірки до історії національного відродження нашого народу, як рукописи і малюнки Шевченка, архіви Куліша, Нечуя-Левицького, Мордовцева, Глібова, Коцюбинського і инших наших визначних учених, письменників і громадських діячів.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Буковина, від. 14, повідомляє, що надзвичайний мітінґ товариства відбудесь о 8-ій годині попол., в суботу, дня 8. мая 1926, в гали Укр. Роб. Дому, 15 Іст 3-та ул. На порядку нарад звіт уряду та справа балю. Неявившийся член заплатить кару після статута. — П. Сокольський, предс.; В. Лукстон, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, дня 8. мая, о год. 7-ій вечером, в гали Народного Дому, 72 Моріс стр. Обовязком є кождого члена прибути на сей мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Члени, котрі не вирівнають своїх вкладок на тім мітінґу, будуть суспендовані. Члени, котрі не прибудуть на той мітінґ і не подадуть важної причини їх неприсутности, будуть укарані після статута, як також буде обовязаний виповнити всі ухвали, які будуть ухвалені в його неприсутности. — Антін Онисик, секр.

З українського життя в Америці.

СОЮЗ УКРАЇНОК В СПРАВІ ЖІНОЧОЇ РЕМІСНИЧОЇ ШКОЛИ.

Союз Українок в Америці одержав від гром. Стефана Ґенсьорського в Шікаґо письмо, в якім підносить, що велика ганьба для американських українців, щоби від міліона емігрантів висилати $11 на ремісничу жіночу школу в старім краю. І то сором не так тим, що нічого не дають, бо ті вступу не мають, але встид тим, що помагають".

До висше наведеного листа гром. Стефана Ґенсьорського позволимо собі додати кілька уваг. Самі читачі Свободи зрозуміють, що гром. Ґенсьорський має рацію, коли каже, що встидно тим що помагають на школу в Перемишли, що їх таке мале число.

Коли переглядаємо сторінки Свободи, бачимо велике число збірок та закликів на місцеві читальні чи инші інституції. Збірки односільчан доходять іноді до $1000, а знаємо, що їх маде число відповідно до українського населення в Америці. Як отже зрозуміти сю недбалість нашого загалу до так важної інституції як **перша ремісничча школа для дівчат в Галичині?**

Школа ся дає дівчатам з сієї нагоду навчитись крою і шиття, історії України, моралі, виховання дітий, господарства і т. п. Всі ті чинники так важні для нас тепер підчас польонізації нашого молодого покоління.

Від будучих матерій, які покінчать сю школу, ми можемо сподіватися здорового, свідомого покоління.

Ми в Америці бачимо щодня, яку вагу має школа. Без неї не обійдеться найменший куток де живе кількадесять родин. Кілька фарм розкинених милями одна від другої мають свою школу. Так роблять Американці, які знають, що без свідомого населення культура і добробут краю не можуть істнувати.

По що ми ставимо читальні, коли знаємо, що за кілька літ Українці в Галичині не будуть могли з них користати. Чому? Проста відповідь. Коли Поляки будуть іти дальше таким кроком як до тепер, замикати українські школи і полонізувати наших дітий, то ледви чи буде много, які будуть **уміти читати по українськи.**

Але мабуть мало з тих, які так холодно відносяться до школи, застановились над сим питанням.

Одинайцять долярів на школу в Перемишлі і на се треба було трьох місяців. Чи не встидно нам? Чи ще дальше треба нам писати і пояснювати так важну для нас ціль? Чи не пора вдаритись в груди, сказати собі, що ми провинились і отворити щедро кишеню для тих, що хотять учитись і добиватись кращої долі? Ми думаємо, що пора.

Союз Українок ще раз просить український загал віднестись до сеї школи трошки горячійше, трошки скорше. Нехай се Воскресенне Господа принесе нам школу а з нею воскресення України. Союз Українок ще раз подає адресу секретарки, на яку просимо присилати жертви:

Mrs. Helen D. Lototsky
87 Van Wagenen Ave.,
Jersey City, N. J.

За Союз Українок в Америці:
Юлія Ярема, голова;
Олена Лотоцька, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Рухливе жіноче товариство.

Голова Товариства Жіноча Поміч в Ню Йорку, пані Марія Марусевич отримала такого листа зі Львова:

У Львові, 12. квітня, 1926.

До Хвального Товариства Жіноча Поміч на руки Вп. П. Марії Марусевич в Ню Йорку.

Маємо честь повідомити Хвальне Товариство, що ми одержали Ваше цінне письмо з дня 18-го березня 1926. р. та 130 дол. як коляду на Рідну Школу.

За так щедрий дар складаємо Хвальному Товариству, що так ревно занялося зорганізованням та переведенням коляди, а також всім Шановним Жертводавцям щире українське спасибі.

Нас, представників одної з найважніших краєвих установ, вельми тішить, що Шановні Землячки не порвають звязків з українським пнем та не забувають на потреби старого краю, а зокрема Рідної Школи. Під теперішний час, коли польська шкільна влада в інтереці народнього шовінізму зриває всі українські державні школи, а на їх місце заводить лише польські, та приневолює українську дітвору учитися лише в польській мові — повинні наші Землячки доложити всіх зусиль, щоб належно підпомогти діяльність Рідної Школи в старому краю. Воно ще не було б таке страшне, колиб тут ходило тільки о пошановання української мови. Але тут розходиться о те, що польська школа зовсім викривлює душу української дитини. В Рідній Школі зберігається молоде покоління — цвіт української нації, та виховується на борців кращого завтра.

Прохаємо Вас, Дорогі Землячки, памятати і на будуче про Рідну Школу.

Ще раз дякуємо сердешно за Ваш дар та память про Рідну Школу, засилаємо як найщиріші желання і остаємо зі щирим братнім привітом.

Головна Управа Українського Педагогічного Т-ва.
О. Терлецький, голова;
В. Целевич, секретар.
(Печать).

Молоде товариство „Жіноча Поміч" при невсипучій праці енергічної предсідательки його пані Марії Марусевич чимраз більше розвиває свою „діяльність і все прагне здобути як найбільше засобів на допомогу рідному краєві.

В наступну суботу, 8. травня, товариство „Жіноча Поміч" уладжує в галі Народного Дому на 6-тій вулиці баль, з якого дохід піде на фонд допомоги української письменниці Ольги Кобилянської та на фонд уряджения в Перемишлі захисту для сільських дівчат, що приїздять туди на курси вивчення ріжних жіночих робіт: вишивання, шиття то що.

Лишається лише побажати успіху і більшого розвитку діяльности такого симпатичного товариства взагалі, та зокрема балю 8. травня. Гадаю, що нюйорський загал прийде на той баль численно і причиниться тим до його матеріяльного успіху. **Нюйорчанин.**

Адам.

Добродій, що звався Адам, приїхав до Лондону, найняв собі кімнату й причепив на дверях картку з назвищем своїм „Адам". Сусіди тепер, по англійській вимові, звали його Едем. Ага, подумав собі пан Адам, то треба написати Едем, щоби прочитати так, як я дійсно називаюся. Але тепер Англійці називали його Ідем. Що тут робити — подумав Адам — все одно, напишу Ідем. А тепер переконався, що вже називається Айдем. Розсердився дуже, й крейдою вписав великими буквами: Адам.

Добре обдумав.

Радника Берга з Почдаму (Німеччина), що був звісний як великий скупар, — розболів раз дуже зуб. Післав по лікаря-дентиста Ваєра, що був ще більший скнира. Лікар вирвав Бергови болючий зуб. Тепер Берг думав як би то заплатити лікареви. Постановив собі не дати йому грошей. Вкінці впав на оригінальну думку, наповнити дванацять порожних фляшок із шампанського вина — водою. На фляшках були ще наліпки, що вказували на дорогу марку вина. Позакорковував фляшки так гарно, начеб ще їх взагалі не розкорковувано й подарував їх лікареви. Сподівався, що лікар як великий скнира не отворить одної фляшки ані не подасть приятелям і так „вино" пережие власника. Так і сталося. За кілька літ помер Ваєр а спадкоємці найшли ненарушені дванацять фляшок „шампанського", що вже й засмерділося.

В. Будзиновський, свобідно за Ґерстенером.

РАДНИК ЖЕНИТЬСЯ.

(10)

— Що то за стрілянина була в почтовій ляндарі, котрою ви сюди приїхали? Візник розказував нам, що хтось стріляв. Не докінчив розказувати, бо йому треба було відійти до коней.

Хоч як радник хотів навязати розмову, се питанне було йому дуже не на руку. Відповісти треба було. А що правдою осмішився би, рішився розказати про той стріл так, щоби, не брешучи, збрехати.

— Один пасажир був необережний і вийняв з кишені лістолю, не знаючи, що вона наряджена. Щастє, що коли випалив, цівка була звернена до капелюха одної пасажирки. Тільки капелюх потерпів.

— Я чула, що окрім одної пасажирки і вас там був ще лише один пасажир. Значить, то він такий стрілець. Чого він нині взяв з собою пістолю? Хиба вже замість різати ножем, від нині буде стріляти з пістолі?

— Що він ріже?

— Що ріже? Безрогі.. То різник. Скажу йому, як коли поступить до нас, що вже ніколи не присядусь до него, бо боюся, щоби мене не застрілив.

Радник не мав охоти на ту тему балакати. Хотів розмову звести на иншу стежку, отже спитав.

— Ви оруд́уєте кухнею батька?

— Маємо кухарку. Але я все помагаю батькови, коли не маю школи. Бо я учителька. Таки в сім селі.

По сій відповіди вона в очах радника виросла о ціле небо. Очевидно, не фізична, тільки її моральна, взагалі духова вартість. Вона, не звичайна кельнерка-наймичка, а особа інтелігентна, образована. На добавок не соромиться робити фізичну роботу, щоби тільки помогти своїй родині і заощадити батькови кошти кельнерки. Через ті прикмети духа вона видалася радникови подвійно кращою. В її користь промовляло також її чемне поведенне. Не напастувала його, і в її поведенню взагалі не було сліду кокетерії. Чи не так він уявляв собі кандидатку на свою жінку? Коби тільки така була та певність, що ховається перед людським оком!

Одно настроювало радника недовірчиво. Він не міг зрозуміти, що дівчина з такими прикметами духа і (як з того, що бачило око, мож було надіятися) також з гарними прикметами тіла... що така дівчина, що нікого не спімала і є на найліпшій дорозі стати старою дівкою. Радник побоювався, що тут мусить бути якась хиба, отже рішивсі ступати обережно.

Також загадкою був для него той сум на її лици, та мелянхолійна задумчивість її очий, та зрівноваженість і той спокій в її словах, в її рухах, взагалі в цілім її поведенню. Нічим не показувала, що хотіла би комусь сподобатися; що хотілаби бодай на хвилю звернути на себе чиюсь увагу. Такої дівчини, такої жінки радник ще не бачив і не чув про таку.

— Хиба одно робить її такою, — радник подумав. — Вона хиба вже залюблена, але нещаслива, безвиглядно.

Така думка приказувала радникови бути ще обережнійшим. Силкувався вигадати щось, чим наново навязав би перервану розмову, але вона виручила його.

— То кажете, що потерпів капелюх тої пані? Новий був?

— Казала, що новий. Пораховала собі пятьдесять корон.

— І різник заплатив? Чи може що виторгував?

— Дістала цілих пятьдесять корон, — радник відповів важко зітхаючи.

— Пятьдесять корон! Пятьдесять... Страшні гроші. Що то за капелюх був? Сеж тілько, що я беру за цілий місяць важної праці.

— Ви тілько платите, копон берете? — радник спитав, щоби лише знов відстати від розмови про те, що сталося в ляндарі. — Учительки так лихо платите?

— Бо я що лиш перший рік учителюю. Се сільська школа. Як по другім році здам кваліфікаційний іспит, то дістану більше.

— Чому не йдете до міста?

— З ріжних причин. До міста не легко дістатися. Треба мати протекцію інспекторів, а ту протекцію можна купити собі тільки за ціну таку, якої шануюча себе дівчина не дасть. В місті життя дороге, а тут, живучи у батька, я з моєї плати, хоч вона така мала, ще дещо відкладу. Найважнійше се, що тут, на селі, можу лекше побороювати мою недугу.

— Ви недужі? — радник спитав здивований. — Виглядаєте так, неначеб у вас був надмір здоровля.

Радник замітив, що по тих його словах вона троха прибліділа і по лиці промайнув, неначе біль. Він хотів знати, що се за хороба, отже перечив дальше.

— Хто на вас подивиться, то скаже, що вам лікарська консілія сказала, що ви недужі, не повірить.

— То нервова недуга, яка на зверх не проявляється.

— В місті лекше лікуватися. В кождій хвили є під рукою лікар, є аптики. Тут сего не маєте.

— Се, що мені треба, є. Є супокій, є свіжий воздух, є сонішні купелі. Що днини йду на сонце. Ось із сеї сторони хати є пасмо горбів, покритих кущами. Я що днини, як є погода, пообідавши, іду на сонце. Іду туди на ліво, бо на правім кінці горбків звичайно купеться начальник почти. Декоди й тато.

— І мені мій лікар казав купатися на сонци.

— Маєте добру нагоду. Як тут не маєте що робити, то й ви ідіть. Але на тот послідний горбок ліворуч, бо я йду на послідний з сего боку. Потому піду на суниці. Вони в сім зрубі, що просто хати.

Вона поклонилася і відійшла. По хвили вийшла з хати і з великою хустою в руці пустилася в сторону горбів.

— Добра нагода! — подумав радник. — Провірю: протези, чи природа.

Взяв палицю і так, з перевішеними через плечі біноклями вийшов, поспішаючи скорим ходом в сторону другого кінця горбків. Ідучи скорше, скорше зайшов як вона. Обійшов горбки з заду і зупинився на передпослідним при сім кінци, котрий вона зарезервувала для себе. Саме в хвили, коли він скривзя за кущами, вона вийшла на послідний горбок. Розстелила на земли хусту і стала роздягатися. Він вихопив з футерала бінокли, приклав до очий і став дрожачими руками прикручувати. Неначе та богиня краси з піни морських филь, так вона стала виринати з купи наліпленого на ній шмаття. Хвилю стояла так, в повній величі своєї клясичної краси. З усіх боків клясична, як всі звісні йому мраморні, чи гіпсові фігури Венери! Хвилю постояла і лягла на хусті. Радник закляв, бо кущі заслонили її так, що бачив тільки кінці ніг. Хотів підступити ближче, але було небезпечно, бо могла би добачити його. Пробував посунутися в сей, то в той бік. Було ще гірше, бо й ніг не бачив. Вернув на давне місце, відоймив від очий бінокли і терпеливо ждав, аж вона встане. Гадав, що минає день за днями, такий довгий видався йому час. Що хвилини позирав на годинник. А то лиш мінута йшла за мінутою. Минуло чверть години, вже й пів минуло. Якби не те, що зза кущика виставали кінці її ніг, то гадав би, що вона вже відійшла.

Нараз кінці ніг щезли. Він хап за бінокли і до очий. Знов побачив цілу. Тепер тільки кінці ніг були сховані. Зачала робити руханкові вправи, неначе би на те, щоби він міг бачити її в кождій можливій позиції. Час до часу затулював очи рукою. Не того, щоби засліплювала його білість її тіла, але він боявся, що очи вилізуть йому; що вискочать і побіжать до неї.

— Ще не перевелися живі моделі старинних грецьких різьбарів, — подумав. — То справжня Венус!

(Дальше буде).

НІМЕЦЬКІ „ТУРНЕРИ" В АМЕРИЦІ.

Товариства „турнерів" — німецьких ґімнастиків — є мабуть найбільш відомі німецькі організації в Америці. Мало не в кожнім більшім місті, в богатьох менших й навіть по селах можна здибати „турнгалі", відомі звичайно як „німецькі доми" або „німецькі залі".

В останнім році до американського „турнербунду", союзу турнерських організацій, належало 169 місцевих товариств, в яких було разом 31.932 членів чоловіків і 6.605 членів в окремих жіночих відділах. По числу членів окремі товариства дуже неоднакові. Найбільше, в Філаделфії, має 1602 членів, друге, в Белвил, Ілинойс, 1016, та є й зовсім малі, з семи і восьми „турнерами".

Здебільша це товариства старі. Мало не половина їх, 82, існує вже по більш як пятьдесять літ, а є й такі, що їм вже й по сімдесять літ і більше. Перший німецький „турнферайн" в Америці, який ще й доси існує, був заснований в Синсинаті, Огайо, в 1848 році.

Турнерський союз є федерацією автономних товариств, які держить у купі передівсім спільна ідеологія, виражена в їх „заяві турнерських прінціпів". Товариства складаються на удержання центральної організації, та поза тим сила турнерської організації спочиває в окремих товариствах. На протязі довгого часу свого існування деякі з них придбали значні маєтки. Вартість будинків і землі „турнферайну" в Шікаґо оцінюється на 425.000 долярів, Філаделфійського 392.000, в Лос Анджелес 350.000, в Ню Йорку 300.000 долярів.

Членом „турнферайну" може бути кожний чоловік чи жінка у віці понад 18 літ. Окрім турнери мають ґімнастичні кляси для менших хлопців, дівчат і дітей, та ті не рахуються членами. Вкладки членів в різних товариствах різні, від 3 до 25 долярів на рік.

Усі товариства займаються ґімнастикою німецької системи „турнен", мають свої муштри і вправи та влаштовують місцеві, окружні і раз на пять літ національні змагання й перемоги. У турнерських перемогах можуть брати участь тільки члени, ніколи не професіональні атлети, й у нагороду переможцям даються тільки дипломи та вінці, ніколи гроші й не речі грошевої вартости. 132 турнерські товариства мають своїх учителів ґімнастики.

Окрім того мало не кожне турнерське товариство має ще й якесь инше поле діяльности. 62 товариства має хори, в 35 є драматичні гуртки. 39 товариств орґанізувало в себе взаїмну поміч на випадок слабости і смерти. 109 турнерських товариств має свої бібліотеки, в яких є разом 44.844 книжок. Деякі орґанізували в себе школи та курси для дорослих, для молоді та для дітей.

Щоби забезпечити розвиток і будучність своїх орґанізацій, турнери вже в 1868 році заснували окрему школу для виховання й вишколення турнерських учителів. Між иншим, ця школа, в Індіянаполіс, була першою в Америці школою фізичної культури й постачила вже сотні ґімнастичних інструкторів для американських шкіл. В 1907 році вона була інкорпорована і визнана як вижча школа з правом надавання академічних степенів. В останнім році вчилось у ній 155 студентів і навчало 29 професорів, між ними професори з Медичної Школи університету Індіяни, Ботлер Коледж та инші.

Турнерські товариства були пересаджені в Америку, очивидно, німецькими іміґрантами. В Німеччині „батьком" цього руху був Фрідріх Людвіґ Ян, котрий в 1811 році орґанізував першу „турнґемайнде" — турнерську громаду, щоби фізично й ідейно загартувати німецьку молодь для боротьби проти Наполеона, котрий в той час завоював Німеччину. В тогочасних німецьких „визвольних війнах" турнери відограли многоважну роль, та не довго прийшлося їм ждати на розчарування. В визволеній з під французького наїзду Німеччині запанувала реакція. Богато турнерів було учасниками німецької революції 1848 року і коли революція не вдалась, богато їх по волі чи неволі виїхало за кордон. Такі саме іміґранти заснували в Америці перші „турнферайни" й дали початок американській турнерській орґанізації. В Америку вони попали теж саме в час зросту ліберального руху за Линколна і підчас громадської війни, до якої 6.000 турнерів пішло добровольцями. Це були історичні причини, чому турнерський рух в Америці ідейно відійшов від матірної орґанізації в ріднім краю. Там вона розвивалась далі, та вже як чисто ґімнастична орґанізація, коли в Америці турнери зберегли свою ідейну традицію й серед німецької іміґрації в Америці вони рахуються як „вільнодумці".

ЖАРТИ.

Одноразовий видаток.

До мешкання купця вдерлися озброєні бандити й під загрозою револьверів жадали від нього, щоби видав їм 10 тисяч долярів. — Мій Боже — лементує переляканий купець — як можете вимагати від мене такої величезної суми! — Тільки не говоріть багато, — каже йому на те вломник — подумайте лише, що то одноразовий видаток!

—o—

В ночі закрався до мешкання злодій і взявся розбивати касу. В поспіху не запримітив навіть, що в ліжку лежить господар хати. Нараз почув сміх. Оглянувся й бачить, що то господар у постелі сміється.

— Чого смієтеся?

— Чому сміюся? Як тут не сміятися, пане вломнику, коли ви виставляєтеся на стільки небезпек і в темну ніч хочете найти щось у моїй касі, коли я вже віддавна в білий день не можу в ній нічо найти.

—o—

А.: Ну, пане, ваш брат добродій хоч специяліст-дентист, але рве зуби, як зачуваю, з великим болем!

Б.: О, він дуже багатий — він є лікарем лише для приємности!

—o—

Анекдоти з життя фільософів.

Канта спитав раз 70-літний приятель (жонатий з 18-літньою дівчиною), чи може ще надіятися на діти.

— Надіятися ні, але можете боятися, що будете їх мати.

—o—

Мендельсон був раз у гостях у короля Фридриха II. Щоби поглузувати собі з Мендельсона, король на настільній карті під іменем „Мозес Мендельсон" дописав слова: „є осел. Фридрих II." Мендельсон не сказав ні слова, лише сховав сю картку у кишеню. Коли це побачив король, попросив фільософа, щоби перечитав, що там на тій картці написано. Мендельсон прочитав: „Мозес Мендельсон є осел, Фридрих другий".

—o—

Арона Фельдблюма визвав сильнійший студент-товариш на поєдинок. Арон хотів полагодити справу мирно.

— Ні, — відповів студент — один із нас мусить остатися на місци.

— Ну, хай буде і так — каже Арон — ви оставайтесь тут, я йду до дому.

—o—

Овочі революції.

Підчас першої французької революції одного вечора сиділа в театральній льожі ґенерала Ляфаєта графиня Еґмонт. Нараз із партеру кинув хтось яблоком у ґрафиню. В тій хвилі ввійшов до льожі ґенерал Ляфаєт. Ґрафиня підняла яблоко, подала його входячому ґенералові й сказала: „Позвольте, пане маркіз, ось тут передам вам один із перших овочів революції".

—o—

По старім календарі.

Свекруха сварилася з невісткою й ганьбила її:

— Ух, ти бридото, якою була перед шлюбом, такою осталася й до тепер: щоби побачила де хлопця, так зараз жарти заводиш!

— Що нарікаєте, — може перед шлюбом що злого зробила?

— А може ні?! На весняного Миколи шлюб брала, а два тижні після Водохрещів хрестини були.

— Е розговорилися! Ви все по старому календарі числите, а я по новому.

—o—

Одинокий ратунок.

Довжник: Мої панове, мої пляни не вдалися, з багатого одружіння нічо! Тепер можу вам ще один плян подати, як можете дістати від мене гроші: зложіться всі й купіть мені льос, може якраз виграю!